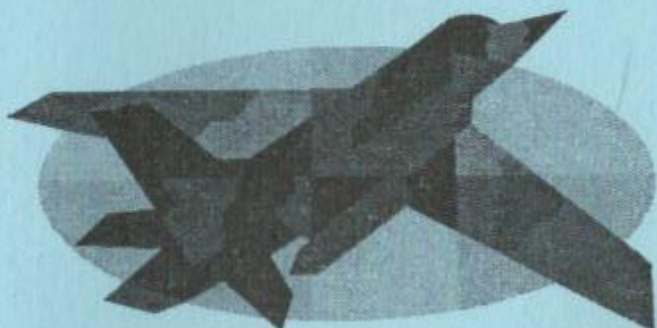

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

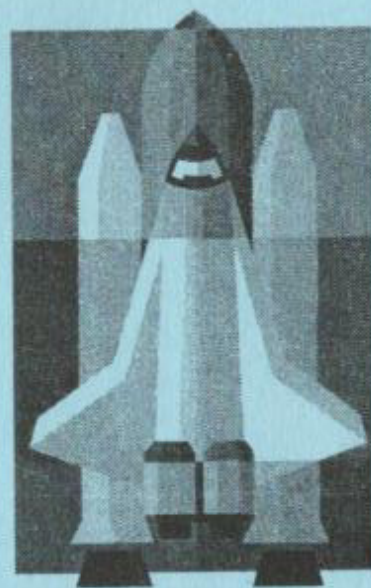

МАТЕРІАЛИ

III Всеукраїнської науково-практичної конференції

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ**

19-20 лютого 2008 р.

Київ 2008

УДК: 009 (082)

Актуальні проблеми психології діяльності в особливих умовах: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції 19-20 лютого 2008 р. / за заг. ред. О.В.Петренка, О.М.Ічанської. – К.: НАУ, 2008. – 144 с.

Містить матеріали доповідей щорічної науково-практичної конференції з проблем психології діяльності в особливих умовах.

Організаційний комітет

Голова оргкомітету:

В.П. Харченко, д-р тех.н., проф., проректор з наукової роботи
Національного авіаційного університету

Заступник голови оргкомітету:

О.В. Петренко, к.психол.н., доц., завідувач кафедри
авіаційної психології, заступник директора з наукової роботи
Гуманітарного інституту НАУ

Члени оргкомітету:

проф. Л.Ф. Бурлачук
доц. Т.В. Вашека
доц. О.М. Долгова
ст. викл. В.В.Злагодух
доц. О.М. Ічанська
проф. Г.В.Ложкін

проф. О.Р. Малхазов
доц. О.М. Назарук
доц. Л.В. Помиткіна
доц. О.В. Сечейко
проф. В.О. Татенко
доц. С.М. Хоружий

Секретаріат конференції

В.В.Злагодух (голова секретаріату)
Е.І.Кологривова
О.В.Івачевська

Рекомендовано до друку вченою радою Гуманітарного інституту НАУ (Протокол №4 від 14 лютого 2008 р.)

© Національний авіаційний
університет, 2008

Марина Назаренко

м. Київ

Використання ресурсів релігійності в психологічному супроводі діяльності в особливих умовах

Темою доповіді автор знайомить колег з деякими аспектами психологічної практики, що стосуються релігійності працівників екстремальних професій і, навіть, використовувати її як своєрідну копінг-стратегію в подоланні стресових і постстресових синдромів. При цьому, ставлячи за мету не розкриття змісту згаданих дефініцій, а зосередження на практичній стороні.

Варто починати з того, що психологу доцільно знати про релігійність/нерелігійність клієнта. Хоча, якщо це перша зустріч, одноразова психологічна консультація або досить дистантні відносини між ними, інколи (і досить часто) нерелігійність самого психолога, від прямого вияснення слід утриматись.

Чому це доцільно і для чого це потрібно. Під час діагностичного етапу в роботі з клієнтом, окреслення значимої зони психологічної роботи, як правило, психологу найлегше спостерігати емоційні прояви, провину, сором, агресію, прикрість, злобу, гнів, занепокоєння, страх тощо. Донедавна свою релігійність приховували зі зрозумілих політично-соціальних причин. Зараз, коли з рятувальниками офіційно співробітничать православні священнослужителі, є підстава говорити про поширення християнства серед працівників діяльності в особливих умовах. Але про це ще все ж таки не прийнято говорити. Тому часто з причин такого дисонансу клієнт не може відрефлексувати істинну причину своїх емоцій, реакцій, станів, тобто того, що з ним відбувається. «Продвинутий», «думаючий» клієнт, навпаки, може відрефлексувати, але завуальювати перед психологом свої істинні мотиви, незадоволені потреби, тому що говорити про свою гріховність, свої муки, страждання, почуття провини за зроблене/незроблене прийнято говорити або зі священником або максимум з «тими, хто зрозуміє». Тобто для клієнта в роботі з психологом тема його релігійності є табу. Але відомо, що релігійність включають до підвищуючих стресостійкість факторів.

І це не просто так, оскільки вона несе значну ресурсність для особистості. Психологу важливо донести до клієнта, що це не табу, що він безумовно приймає такий світогляд. При цьому важливо наголосити, що ця тема дійсно є настільки інтимною і сакральною, що нормально про це говорити тільки у вузькому колі.

Коли в процесі консультування, реабілітації відрефлексовується істинна причина емоційних реакцій, психічних станів і вона пов'язана з зоною релігійності, обов'язковим завданням психолога є робота щодо релігійної самосвідомості клієнта, розпізнавання (усвідомлення) глибокої гріховності. Що само по собі, як мінімум, заспокоює, вселяє надію, забирає стресову і постстресову симптоматику, оскільки спрямовано на самоприйняття, прийняття ситуації, упокорення (рос.«смирение»). І в результаті - спонукання до внутрішнього росту, звернення до вічних цінностей.

Варто наголосити, що психолог не замінює священника, він передує йому, часто являючи собою перепону для подальшого гріховного падіння – депресивності, суїцидальності, агресивності й т.д. Тому сьогодні психологу корисно розвивати в собі духовність, православність, оскільки «релігійні особистості» лікуються не стільки словесним, а більше морально-духовним впливом. В протилежному випадку психопрактика може стати небезпечним маніпулюванням душами людей або принесе лише «косметичний ефект» (1).

Література

1. Набойченко В. Душа в храме. Очерки о православной психотерапии. Киев, 2007.

Оксана Назарук

к. психол. н., м. Київ

Теоретичний аналіз значення екстремальної ситуації у подійному ряді особистості

В психологічній, соціальній, педагогічній науках актуальною залишається проблема вивчення особистості, особливостей її